

Volksraadpleging klimaat: Berlijners blijven massaal thuis

10 april 2023

Eind maart was het zover: een bindend referendum in de deelstaat (stad) Berlijn over klimaatneutraliteit in 2030. Het vereiste quorum van 607.518 ja-stemmen voor het plan “Berlijn 2030 klimaatneutraal” is lang niet gehaald. Klimaatactivisten likken hun wonden en denken na over vervolgacties.

Foto: Spiegeling van een deel van de regeringsgebouwen in Berlijn (Foto: EZAZ)

Maar liefst 2,4 miljoen Berlijners zijn opgeroepen om te stemmen over het ‘Initiative Klimaneustart’, het plan dat Berlijn tegen 2030 klimaatneutraal zou moeten maken.

Woordvoerder voor het initiatief is Stefan Zimmer zei voorafgaand aan de stemming: *“Onze versie van de wet wordt automatisch geldig als we de meerderheid krijgen en deze meerderheid heeft minstens 608.000 ja-stemmen. Dan is de senaat verplicht om alles in het werk te stellen om deze stad te*

decarboniseren, dus om af te stappen van de fossiele afhankelijkheid. Daarmee zouden we de levenskwaliteit in Berlijn verhogen. Als we het verkeer anders organiseren, krijgen we minder schadelijke stoffen in de lucht, meer rust in de straten, meer ruimte.”

Te veel Berlijners lieten de stemming aan zich voorbij gaan. Van de mensen die wel de gang naar de stembus maakten stemden een kleine meerderheid vóór de klimaatplannen: 442.210 vóór en 423.418 tegen. Om het plan erdoor te krijgen waren echter 607.518 vóórstemmen nodig. ([Bron](#))

Het liep allemaal anders dan de actievoerders hoopten. De opkomst was bijzonder laag. Al in de loop van de dag werd de relatief lage opkomst duidelijk. En 's avonds rond 20.00 uur werd het bevestigd: slechts iets meer dan de helft van de uitgebrachte stemmen was vóór het voorstel van het initiatief *Klimaneustart*. Vanaf 22.00 uur kwam een geldig referendum ongeveer 164.000 stemmen tekort.

Zeer opmerkelijk is de geografische verdeling van vóór- en tegenstemmers. Alle centraal gelegen wijken stemden zonder uitzondering in ruime meerderheid vóór het klimaatplan. Vooral de gemiddeld door jongeren en studenten bewoonde gecombineerde wijk (Bezirk) Friedrichshain-Kreuzberg kleurde voor bijna 80% groen (van de uitgebrachte stemmen).

Naarmate je verder van het 'centrum' van de stad komt, neemt het percentage vóórstemmers af. Het maakt daarbij niet uit in welke windrichting, in alle richtingen lijken bij een decentrale ligging de groene ambities verder af te nemen. De bevolkingssamenstelling verandert daar ook, alsmede het eigen huizenbezit en de afhankelijkheid van de auto. ([Bron](#))

Gevoelig punt bij het onderwerp is dan ook de auto, voor de Duitser nog meer een 'heilige koe' dan in Nederland, mede vanwege de grotere afstanden buiten de steden. De auto is daarmee hét polariserende onderwerp. Velen zeggen: *“Ik moet auto rijden”*. De actievoerders zeggen geen concrete maatregelen te eisen en niemand zijn auto te willen afnemen. *“We willen planningszekerheid voor mensen: Als het referendum slaagt en de dieselauto van een gezin gaat in 2028 kapot, dan weten ze dat ze moeten overstappen op een elektrische auto of andere mobiliteitsopties.”*

Luisa Neubauer 'climate activist van Friday for Future op [Twitter](#):
“Een meerderheid voor #Berlijn2030 & nog steeds niet genoeg. Dit is niet alleen

moeilijk voor het referendum, maar voor iedereen die erop moet kunnen vertrouwen dat de klimaatbescherming eindelijk op gang komt. We vechten bergopwaarts. Maar ook na vandaag is het duidelijk: we blijven vechten."

Twitteraar Hassan schrijft: *"U spreekt van een "meerderheid", hoewel het vandaag vooral degenen waren die uw klimaatleugen steunden die daarheen stroomden. En toch was het niet genoeg. Ondanks de steun van de media & vele Z-celebrities. Jullie zijn gewoon een belachelijke minderheid die de meerderheid wil overstemmen."*

Een ander schrijft aan Neubauer: *"... Het onderwerp heeft niemand geïnteresseerd buiten twitter. Laat het zijn, lol."*

Een andere Twitteraar verwoordt mogelijk het gevoel van de talrijke thuisblijvers: *"De meerderheid wil gewoon met rust gelaten worden. Kijk eens, jouw tijd is voorbij. Je hysterie en ontkenning van de realiteit is gewoon beschamend!"*

De klimaatactivist Luisa Neubauer toont zich verbeten: *"Er zijn krachten in deze stad die alles geven om het laatste vonkje klimaatvernietiging eruit te krijgen."*

Op het verkiezingsfeest van de klimaatactivisten in een 'ruimte voor solidaire saamhorigheid' in het Berlijnse Kreuzberg, heerst vanaf het begin een nogal ingetogen stemming. Wie alleen wil zijn kan in de 'veilige ruimte' in de kelder terecht. Gewaarschuwd wordt voor mensen die een *"emotionele inzinking krijgen"*. Het verlies hakt er na maanden van campagne voeren goed in.

Het verlies wordt deels toegeschreven aan de acties van een andere groep 'Aktie van de laatste generatie' waarvan de leden zich theatraal aan het wegdek lieten vastlijmen. Dat heeft het imago van dit referendum-initiatief geschaad, zo een van de klimaatactivisten.

Dat het verloren referendum uitgerekend in het sterk 'linkse' Berlijn op een teleurstelling uitdraaide is tekenend voor de stemming in het land. Vele delen van Duitsland zijn minder 'progressief' dan Berlijn. De uitslag lijkt dan ook een keerpunt in de klimaatobsessie dat een rationeel milieubeleid heeft vervangen.

Dat de strijd nog niet is gestreden blijkt uit uitspraken van een van de actievoerders: *"We zullen druk blijven uitoefenen, met protesten, met acties, met meer engagement met politieke partijen."*

Rondleidingen Berlijn

September 2023 Groepen data in overleg